

Gemeente Deventer, archeologische bureaustudie 891

St. Geertridentuin

Herontwikkeling St. Geertruidenziekenhuisterrein

Adviesnummer: 891

COLOFON

© 2017 Gemeente Deventer, Deventer.

Auteur: M. van der Wal, MA (senior Archeoloog)

Titel: Bureauonderzoek St. Geertruidentuin (archeologische bureaustudie 891).

Archeologie Deventer
Gemeente Deventer

Postbus 5000
7400 GC Deventer
Telefoon: (0031)-(0)570-671155
www.deventer.nl

Status:	Definitief		
	Naam:	Datum:	Paraaf:
Akkoord Auteur	M. van der Wal	21-09-2017	
Akkoord Bevoegde overheid	B. Vermeulen	21-09-2017	

INHOUD

INHOUD	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
1 INLEIDING.....	4
1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	4
1.1 KADER, DOELSTELLING EN RICHTLIJNEN.....	4
1.2 PLANGEBIED EN ONDERZOEKSGBIED	6
1.3 OMVANG EN AARD VERSTORING	6
1.4 WERKWIJZE	7
2 BUREAUSTUDIE	8
2.1 GEOMORFOLOGIE	8
2.2 BODEMKUNDE	9
2.3 HISTORISCHE SITUATIE	10
<i>Prehistorie en Romeinse tijd</i>	10
<i>Vroege middeleeuwen tot en met de late middeleeuwen</i>	10
<i>De nieuwe tijd</i>	10
<i>Tweede Wereldoorlog</i>	13
2.4 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN.....	14
2.4.1 <i>Archeologische verwachtingskaart</i>	14
2.4.2 <i>Van verwachting naar beleid</i>	17
3 CONCLUSIE EN GESPECIFICEERDE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING.....	19
3.1 GESPECIFICEERDE VERWACHTING	19
3.2 SAMENVATTING.....	20
3.3 SELECTIEADVIES.....	21
3.4 SELECTIEBESLUIT	21
3.5 KOSTEN	21
LITERATUUR.....	21

1 INLEIDING

1.1 Administratieve gegevens

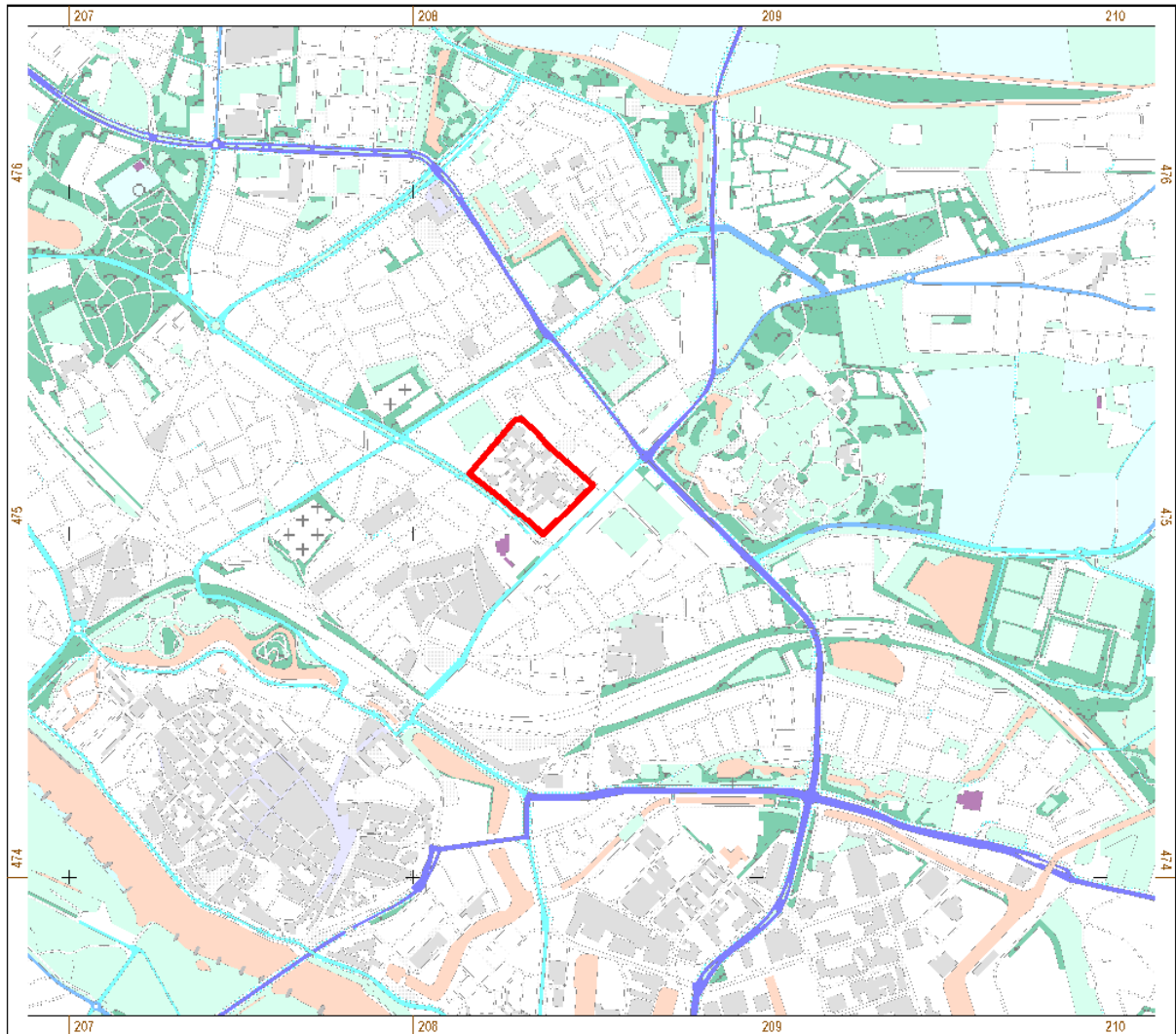
Projectnaam	Project A891 St. Geertruidentuin
Provincie	Overijssel
Gemeente	Deventer
Plaats	Deventer
Toponiem	St. Geertruidentuin
Kaartbladnummer	33 E
Centrum x, y-coördinaten	X: 208.305; Y: 475.213
Kadastraal perceel	DVT00B 15152, 16376, 16549 en 16550,
Onderzoeksmeldingsnummer	4562766100
CMA/AMK-status	n.v.t.
Archis-monumentnummer	n.v.t.
Archis-waarnemingsnummer	n.v.t.
Oppervlakte plangebied	Ca. 60.110 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Ca. 60.110 m ²
Huidig grondgebruik	Bebouwing, braakliggend grasveld
Globale hoogteligging t.o.v. NAP	6,60 t/m 8,15 m + NAP

1.1 Kader, doelstelling en richtlijnen

In verband met de voorgenomen werkzaamheden voor herontwikkeling van het terrein van het voormalige Deventer Ziekenhuis aan de Ceintuurbaan in Deventer is op aanvraag van de initiatiefnemer door Archeologie Deventer een bureaustudie opgesteld waarin de archeologische waarde van het terrein wordt vastgesteld (afb. 1). Dit onderzoek is noodzakelijk om vast te stellen of de voorgenomen bodemingrepen eventueel in de bodem aanwezige archeologische resten zouden kunnen verstoren. Op basis van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld, die als uitgangspunt kan dienen voor de ontwerpfase. Op dit moment is een globale concept inrichtingstekening beschikbaar van de voorgenomen herinrichting. Wanneer de definitieve tekeningen voor een eventuele omgevingsvergunningaanvraag bekend zijn, dienen de bureaustudie en het (selectie)advies te worden geactualiseerd en wordt op basis hiervan een selectiebesluit genomen.

Op het moment van opstellen van deze bureaustudie is ter plaatse het bestemmingsplan 'St. Geertruidentuin e.o.' vigerend. Het nieuwe stedenbouwkundig plan past niet langer binnen de kaders van het vigerende bestemmingsplan. Er is daarom een nieuw bestemmingsplan noodzakelijk (werktitel 'BP Geertruidentuin'). In het vigerende bestemmingsplan kent de onderzoekslocatie geen dubbelbestemming archeologie. Dit is volgens de toelichting gebaseerd op de resultaten van een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen dat in 2006 uitgevoerd zou moeten zijn. De rapportage hiervan is niet te vinden; er is geen bronvermelding aanwezig en ook in de administratie van de gemeente Deventer en in Archis ontbreekt dit rapport. Op aangrenzende percelen is wel door Arcadis in 2006 een booronderzoek uitgevoerd (zie ook par. 2.4.1).¹ Dit onderzoek biedt echter geen aanknopingspunten voor de vrijgave van het gehele ziekenhuisterrein. Vandaar dat nu als vertrekpunt voor het opstellen van een nieuw bestemmingsplan en toekomstige werkzaamheden deze bureaustudie is opgesteld.

¹ Akkerman & Brouwer, 2006.

Afb. 1: De ligging van het onderzoeksgebied.

Voor het nieuwe bestemmingsplan wordt het op 28 januari 2015 vastgestelde archeologiebeleid als uitgangspunt gebruikt. Ook deze bureaustudie gaat daarom uit van het nieuwe archeologiebeleid. Op basis van de in 2015 vastgestelde beleidskaart heeft het plangebied drie beleidswaarden, namelijk: "Waarde 0, 1 en 3 – Archeologie". Voor de inhoudelijke onderbouwing van de archeologische beleidswaarden wordt verwezen naar de rapportages bij de verwachtingskaart² en de beleidskaart³. Deze rapporten kunt u vinden op de website van de gemeente Deventer onder het thema archeologie.

De vraagstelling van het bureauonderzoek luidt als volgt:

Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en is archeologisch onderzoek voorafgaand aan de voorgenomen ingreep noodzakelijk?

Met als deelvragen:

- Wat is de aard, datering, omvang en diepteligging van de eventuele verwachte archeologische resten?
- Wat is de verstoringsgraad van het plangebied?
- Wat zijn de consequenties van de ingreep voor de eventuele archeologische resten in het plangebied?

² Willemse, *et al.*, 2013.

³ Vermeulen, 2015.

1.2 Plangebied en onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied van deze bureaustudie komt overeen met het plangebied van het nieuwe stedenbouwkundige plan. In dit plan is sprake van drie parkdelen waarin ten dele oude gebouwen van het voormalige ziekenhuis (waaronder het monumentale Sociaal Medisch Centrum Deventer (SMCD-gebouw)) blijven behouden, maar waar tevens ruimte is voor de nieuwbouw van woningen en appartementen. **Afbeelding 2** geeft de ligging van het plangebied aan op een luchtfoto uit 2016.

Afb. 2: Het plangebied op de luchtfoto van 2016.

1.3 Omvang en aard verstoring

De werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied zullen bestaan uit het bouwen van meerdere bouwblokken van woningen en appartementengebouwen. Daarnaast vindt er een herinrichting van de infrastructuur plaats en de aanleg van parken, waterbergingslocaties en parkeergelegenheden (**afb. 3**). De totale omvang, zowel in oppervlakte als in diepte, van de verstoringen is in deze fase van het plan nog niet duidelijk. De bouw van het ziekenhuis heeft vermoedelijk een deel van het onderzoeksgebied in het verleden al verstoord (zie ook par. 2.3 de nieuwe tijd). Vooral de grote uitbreidingen in de jaren 1968-1973 waarbij het 'nieuwe' St. Geertruidenziekenhuis' werd gebouwd, zullen vermoedelijk diep gefundeerd zijn. Een deel van deze gebouwen telden namelijk zes tot acht verdiepingen. Het is niet duidelijk of hier ook kelders aanwezig waren. Dit lijkt wel waarschijnlijk; na de sloop van een groot deel van het ziekenhuis (de uitbreidingen in de oostelijke helft van het onderzoeksgebied) is op het terrein een reliëf te zien waarbij op de locatie van de uitbreidingen nu grote plassen aanwezig zijn (vergelijk **afbeelding 2 en 7**). Rondom en tussen de gebouwen waren echter grote delen van het terrein in gebruik als binnentuin of parkeerplaats en derhalve niet bebouwd. Ook onder voormalige noodgebouwen met een minder ingrijpende fundering, zijn mogelijk nog archeologische resten te verwachten. Om de omvang van de verstoring in beeld te brengen kan een inventariserend booronderzoek uitgevoerd worden. Indien dit booronderzoek uitgevoerd wordt voordat het nieuwe bestemmingsplan gereed is, kunnen de resultaten van dit onderzoek meegenomen worden in de vervolgstappen zoals de aanwijzing van de dubbelbestemmingen en kan hier rekening mee gehouden worden in de ontwerpfase.

Afb. 3: Schetsontwerp van het plan St. Geertruidentuin (naar Synchron, 2017).

1.4 Werkwijze

Het bureauonderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000 protocol 4002, conform de richtlijnen van de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm van de Nederlandse Archeologie (KNA 4.0, protocol 4002 Bureauonderzoek).⁴ Hierbij is de vigerende procesbeschrijving versie 1.0 van het kwaliteitsmanagementsysteem van Archeologie Deventer gevolgd.

In deze bureaustudie wordt een beeld gegeven van de archeologische resten die in en om het plangebied kunnen worden verwacht. Daarvoor zijn diverse bronnen geraadpleegd (zie par. 2). Om een beeld te krijgen van de archeologische vindplaatsen en historische elementen in de omgeving, evenals de archeologische verwachting, zijn de digitale archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer (versie 4) en ARCHIS geraadpleegd. Voor de aardwetenschappelijke situatie is de geomorfologische kaart geraadpleegd en zijn resultaten uit archeologische onderzoeken in de directe omgeving gebruikt. Om de historische situatie te schetsen zijn diverse historische kaarten bestudeerd, zoals de kadastrale kaart van 1832, de Bonneatlas en jongere topografische kaarten. Om een beeld te krijgen van de hoogteligging van het plangebied is het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) geraadpleegd. Al deze gegevens zijn gebruikt om tot een gespecificeerde archeologische verwachting te komen en een selectieadvies uit te brengen.

⁴ www.sikb.nl.

2 BUREAUSTUDIE

2.1 Geomorfologie

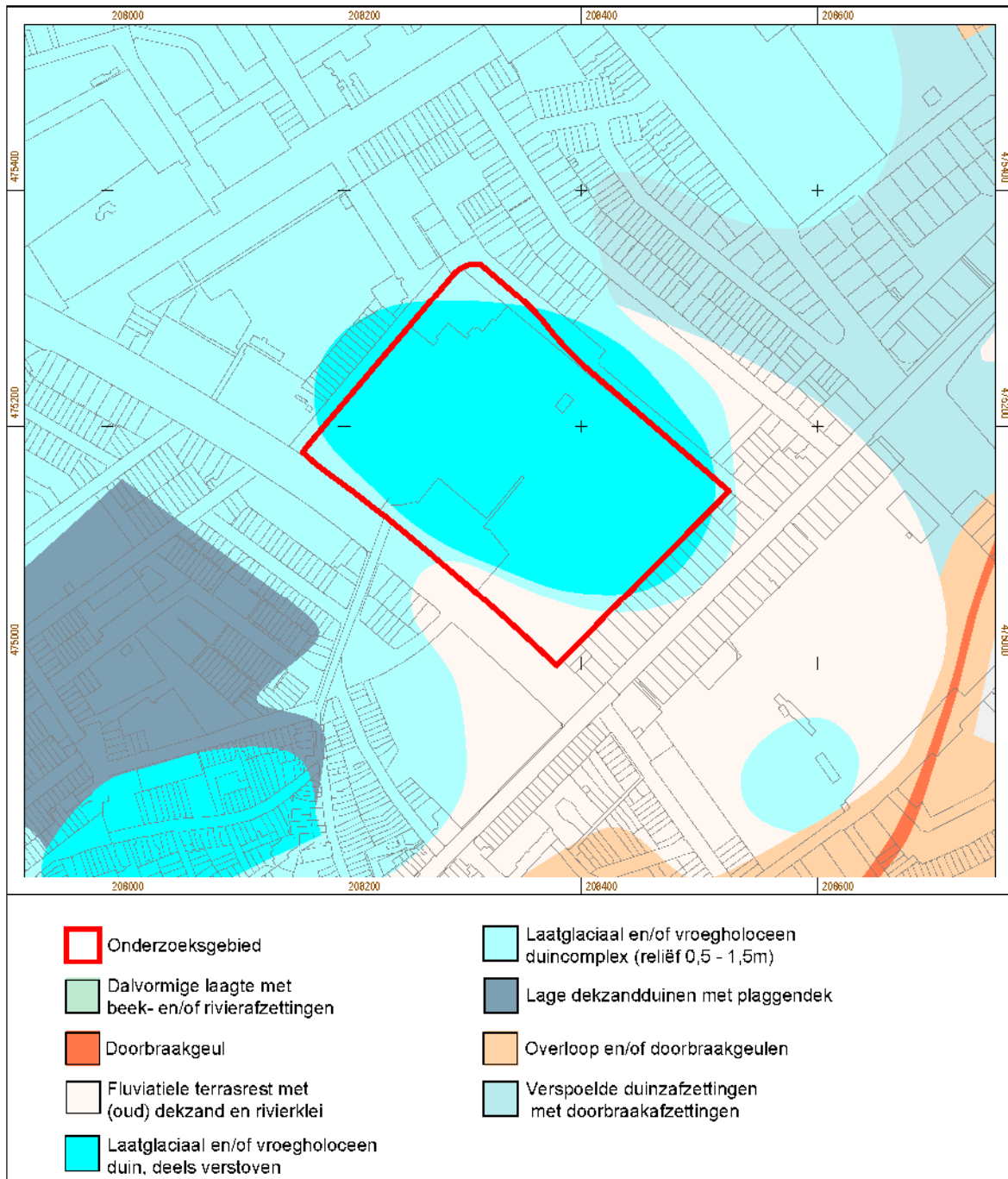
Het natuurlijk landschap van de gemeente Deventer bestaat grotendeels uit dekzand. De basis van het landschap wordt gevormd door een Pleistoceen rivierlandschap. Als gevolg van opeenvolgende sedimentatie en erosie door afwisselend wind en water is in het pleniglaciaal (73.000 – 12.500 BP) een terrassenlandschap ontstaan. In het laat glaciaal (12.500 – 10.000 BP) is over dit terrassenlandschap als gevolg van (vaak lokale) verstuiving in de laatste ijstijd een pakket (jong) dekzand afgezet. Deze laag stuifzand vormde op de terrassen en in de oude rivierdalen kenmerkende ruggen en koppen, die goed geschikt waren voor akkerbouw. Vaak waren de dekzandruggen al vanaf de prehistorie door mensen in gebruik. De lageregelegen delen zijn veel minder intensief gebruikt, en werden vaak pas in de volle of late middeleeuwen en nieuwe tijd bewoond.

Tijdens het laatste deel van de laatste ijstijd (ca. 15.000-10.000 jaar geleden) werd ook in het IJsseldal als gevolg van (vaak lokale) verstuiving een grote hoeveelheid dekzand afgezet. Deze laag stuifzand vormde op de terrassen en in de oude rivierdalen kenmerkende ruggen en koppen. Het gevolg was de vorming van een dekzandrug, die als waterscheiding ging fungeren. Het noordelijke deel van de IJssel bij Deventer stond nu niet meer in contact met de Rijn, zodat door het IJsseldal alleen water van de lokale beken naar het noorden werd afgevoerd. Pas tussen 350 en 600 na Chr. was sprake van een doorbraak in deze waterscheiding, en ontstond een grote rivier in het IJsseldal. Het exacte tijdstip waarop de waterscheiding doorbrak, is onduidelijk. De exacte datering van deze gebeurtenis is tot op heden punt van discussie. De archeologische data in het IJsseldal lijkt voorlopig te wijzen op een (eventueel geleidelijke) reactivatie van de IJssel in de laat-Romeinse tijd of vroege middeleeuwen, en dat er in de prehistorie en Romeinse tijd geen grote rivier door het IJsseldal stroomde.⁵

Bij de nieuwe verwachtingskaart voor de gemeente Deventer is ook een nieuwe geomorfologische kaart opgesteld (afb. 4). Volgens deze geomorfologische kaart ligt het onderzoeksgebied in een gebied op een laatglaciaal en/of vroeg-holoceen duin dat deels verstoven is. Dit duin ligt in een laat-glaciaal en/of vroeg holoceen duincomplex met een reliëfverschil van 0,5 – 1,5 m. In het zuidoosten van het gebied bevindt zich een klein deel van het onderzoeksgebied op een fluviaal terrasrest met (oud) dekzand en rivierklei. Bij onderzoek langs de Ceintuurbaan, ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied (pr. 500 op afb. 9), werd dit beeld bevestigd.⁶ Uit dit onderzoek bleek dat de basis van het landschap wordt gevormd door een pakket fluvioperiglaciaal zand, dat een licht vervormde gelaagdheid kent. Dit pakket wordt afgedekt met een dun (ca. 0,5 m) pakket matig fijn ongelaagd zand, dat als dekzand kan worden geïnterpreteerd. Ook de resultaten van een onderzoek ten noorden van het huidige onderzoeksgebied (pr. 516 op afb. 9) laten ditzelfde beeld zien.

⁵ Willemse *et al.*, 2013.

⁶ Van der Wal, 2015.

Afb. 4: Het onderzoeksgebied op de geomorfologische kaart.

2.2 Bodemkunde

Opnieuw kan het onderzoek in het tracé van de Ceintuurbaan informatie verschaffen. Naar het noordwesten toe nam de hoogte van het natuurlijke zand iets af. Dit niveau lag in het zuidoosten op een hoogte van ca. 5,80-5,70 m+ NAP en in het noordwesten lag dit niveau meer tussen 5,20 en 5,40 m+ NAP. Deze lagere zone, tegen de westelijke zone van het huidige onderzoeksgebied, was ook terug te zien in het opgravingsvlak aan de hoeveelheid ijzervlekken (gley) in het natuurlijk zand. Dit zijn lichte vlekken van ontijzering en roestige vlekken van ijzerinspoelingen, die ontstaan door een wisselende grondwaterstand.

De top van het dekzand was bij het onderzoek onder de Ceintuurbaan grotendeels opgenomen in de bovenliggende akkerlaag. Op de overgang tussen de akkerlaag en het natuurlijke zand was een

mollenlaag te zien. De mollenlaag bevatte diverse fragmenten vondstmateriaal zoals kleine scherven prehistorisch aardewerk en brokjes tufsteen. De akkerlaag bevatte geen prehistorisch aardewerk, wel keramiek uit de volle middeleeuwen. De akkerlaag was op zijn beurt weer grotendeels opgenomen in het middeleeuwse plaggendek dat over het hele onderzoeksgebied aanwezig was. De dikte van het plaggendek varieerde van ca. 1 m in het noordwesten tot ca. 40 cm in het zuidoosten van het toenmalige onderzoeksgebied. Hierbij moet worden opgemerkt dat voorafgaand aan de werkzaamheden voor het verwijderen van de weg al ondiepe graaf- en zeefwerkzaamheden hadden plaatsgevonden, waarbij mogelijk een deel van het plaggendek was verwijderd.

Soortgelijke omstandigheden kunnen ook binnen het huidige plangebied verwacht worden.

2.3 Historische situatie

Hieronder wordt per tijdperiode aangegeven historische elementen bekend zijn in de omgeving van het onderzoeksgebied.

Prehistorie en Romeinse tijd

In de directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn enkele archeologische vindplaatsen uit de prehistorie en de Romeinse tijd bekend. Deze vindplaatsen worden in par. 2.4 verder beschreven.

Vroege middeleeuwen tot en met de late middeleeuwen

Op ca. 390 m ten noorden van het onderzoeksgebied lag de historisch bekende boerderij Ter Stege – Stegeman (zie ook afb. 9). Deze boerderij wordt voor het eerst vermeld in 1399, maar is vermoedelijk ouder. Gedacht wordt dat dit erf al in de periode 800-1100 is gesticht.⁷ De boerderij moeten gezien worden als ontginningsboerderij. Rond historische boerderijen wordt een buffer getrokken waarbinnen resten van bijvoorbeeld bijgebouwen en oude voorgangers van het erf kunnen worden verwacht.

Ook ten zuidoosten (ca. 300 m) van het onderzoeksgebied lag een boerenerf uit deze periode, namelijk 'T Onderschouten – Hof te Colmschate. Van deze boerderij weten we dat het een hofhorige erf was in bezit van de bisschop van Utrecht.⁸ Het erf was een hof waar de boeren hun lasten in natura moesten afdragen en waar recht werd gesproken over de hoevenaren. Het hof wist in de late middeleeuwen de stap van domaniale hof naar bestuurlijk centrum van een schoutambt te zetten. Willemse *et al.* stelt dat Colmschate zijn onafhankelijkheid als schoutambt (en daarmee het latere Diepenveen als gemeente) zelfs te danken had aan de aanwezigheid van het vroegere domaniale hof.⁹ In de tweede helft van de 16de eeuw kwam de hof in bezit van de stad, maar desondanks bleef de Hof te Colmschate onder de naam Onderschouten sporen van de middeleeuwse bestuurlijke functie dragen.¹⁰

De nieuwe tijd

Wanneer het onderzoeksgebied geprojecteerd wordt op de Hottinger kaart uit ca. 1787, bevindt deze zich in een uitgestrekt areaal landbouwgrond (afb. 5). Het erf 'T Onderschouten – Hof te Colmschate is op deze kaart ook te zien als een groepje gebouwen. Dit gebied staat bekend als de Schoutenenk. Deze naam –enk, suggereert de aanwezigheid van een plaggendek en een intensief gebruik als akker.

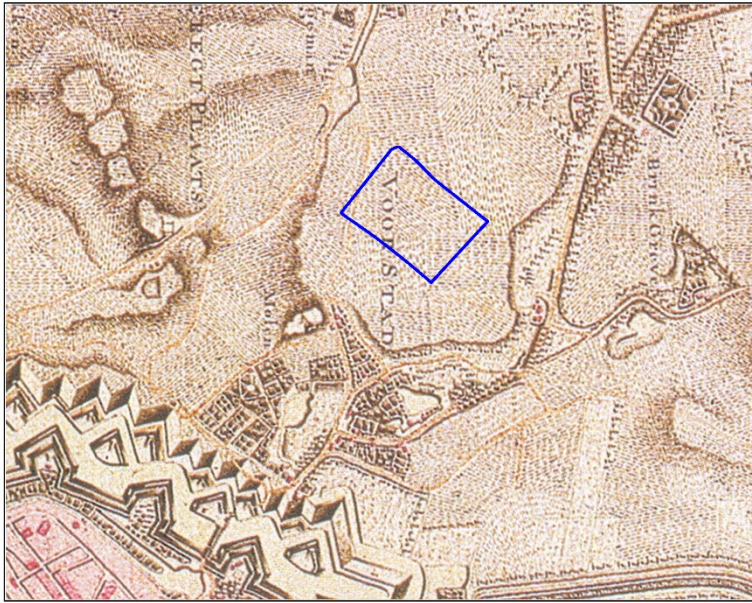
Ten zuiden van het onderzoeksgebied is in deze periode een complex aan huizen met moestuinen te zien. In het uiterste noorden van dit complex zal de boerderij De Ploeg hebben gelegen. Deze boerderij wordt voor het eerst vermeld in 1700 en lag ca. 150 m ten zuiden van het onderzoeksgebied.

⁷ Willemse *et al.*, 2013.

⁸ Willemse *et al.*, 2013, 92.

⁹ Willemse *et al.*, 2013, 98

¹⁰ Keunen, in voorbereiding.

Afb. 5: Globale locatie van het onderzoeksgebied op de Hottinger kaart.

Op de Hottinger kaart is de weg nog niet te zien, maar vanaf de Ceintuurbaan doorkruist op de kadastrale minuut van 1832 een weg het onderzoeksgebied (afb. 6), de voorganger van de huidige Schoutenweg. Sporen van deze historische weg kunnen aanwezig zijn in onderzoeksgebied en bestaan uit eventueel karrensporen en of bermgreppels. Verder laat de kadastrale minuut uit 1832 eenzelfde beeld zien als de Hottinger kaart, een landbouwgebied met daarom heen enkele boerderijen.

Het St. Geertruiden Gasthuis was in de middeleeuwen een van de vele gasthuizen en instellingen die voor de arme zieken zorgden. Dit gasthuis bestond waarschijnlijk sinds de tweede helft van de 15de eeuw en lag in de omgeving van het huidige Muggenplein (buurthuis De Fermerie) in de huidige binnenstad van Deventer.¹¹ Dit gasthuis werd vanaf 1512 een pesthuis.¹² Aan het eind van de 19de eeuw werden de besturen van verschillende gasthuizen samengevoegd en verplaatste het St. Geertruidengasthuis naar de Singel, naar de net vrijgegeven vestinggronden. Deze locatie bleek na allerlei vernieuwingen echter te klein, waarna opnieuw naar een nieuwe locatie werd gezocht.¹³

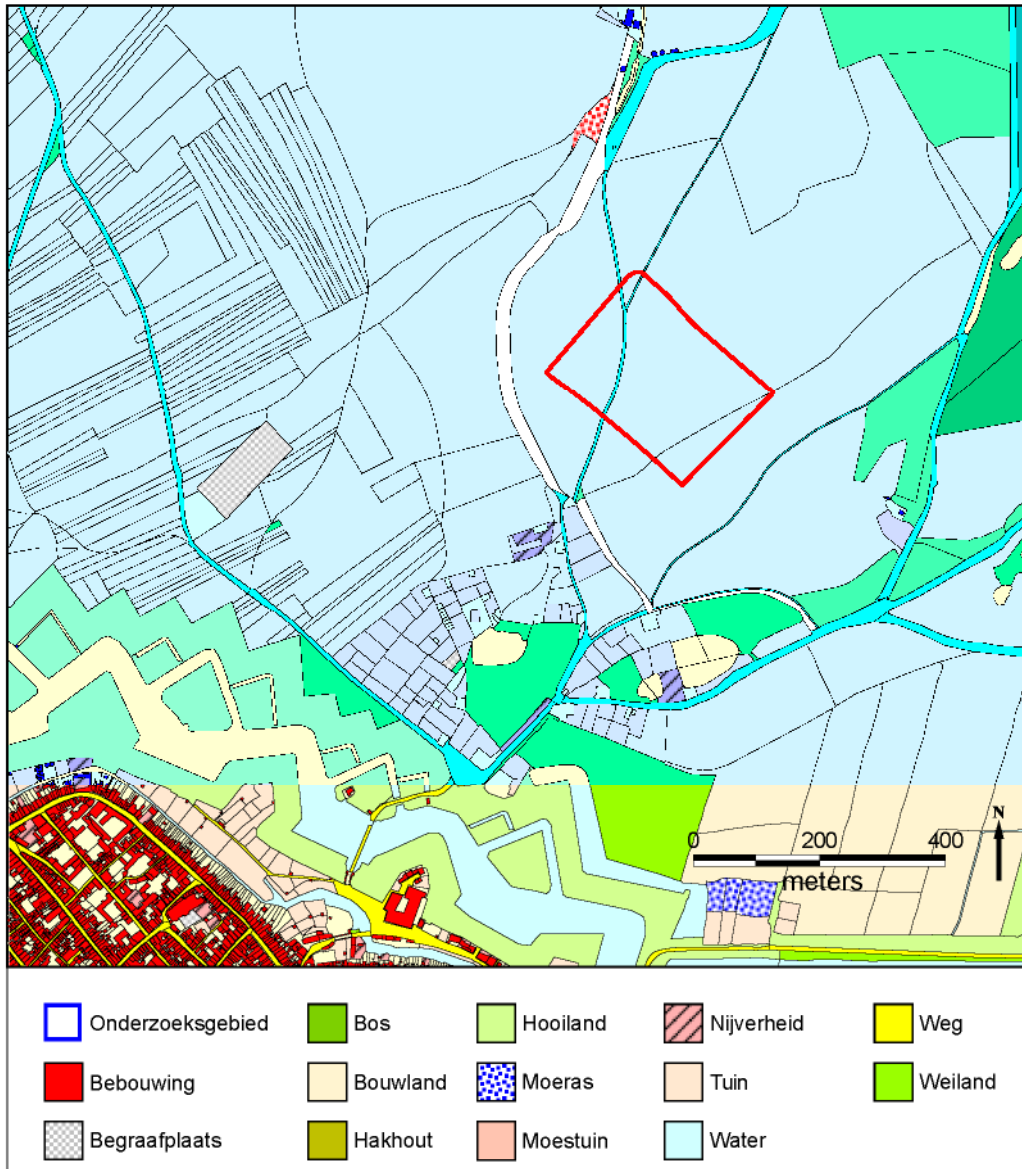
Vanaf 1938 werd op de locatie van het huidige onderzoeksgebied het nieuwe St. Geertruidenziekenhuis gebouwd. Het St. Geertruidenziekenhuis of Sociaal Medisch Centrum Deventer (SMCD) werd in 1940 in gebruik genomen. Het gebouw is ontworpen door Architectenbureau Eduard Cuypers. In de jaren (1968-1973) daarop werd het complex groter en werden er meerdere uitbreiding gebouwd (afb. 7). Deze latere toevoegingen zijn ondertussen (in 2009-2010) voor een groot deel gesloopt. Het originele SMCD en de apotheek zijn bewaard gebleven en krijgen in het nieuwe plan een nieuwe bestemming als woon- en werkomgeving.

De bouw van het ziekenhuis heeft vermoedelijk een deel van het onderzoeksgebied in het verleden al verstoord. De lagergelegen delen binnen het onderzoeksgebied waar nu deels water in staat, lijken te wijzen op een diepe fundering van deze gebouwen of dat er kelders aanwezig waren. De volledige omvang van deze verstoring is op het moment niet geheel duidelijk. Op dit moment is ook niet helder of alleen de gebouwen zijn gesloopt en uitgebroken, of dat ook de tussenliggende gronden verstoord zijn door bijvoorbeeld egalisatie van het terrein. Onder de onbebouwde delen en de delen van het terrein met ondiep gefundeerde gebouwen kunnen nog archeologische resten aanwezig zijn.

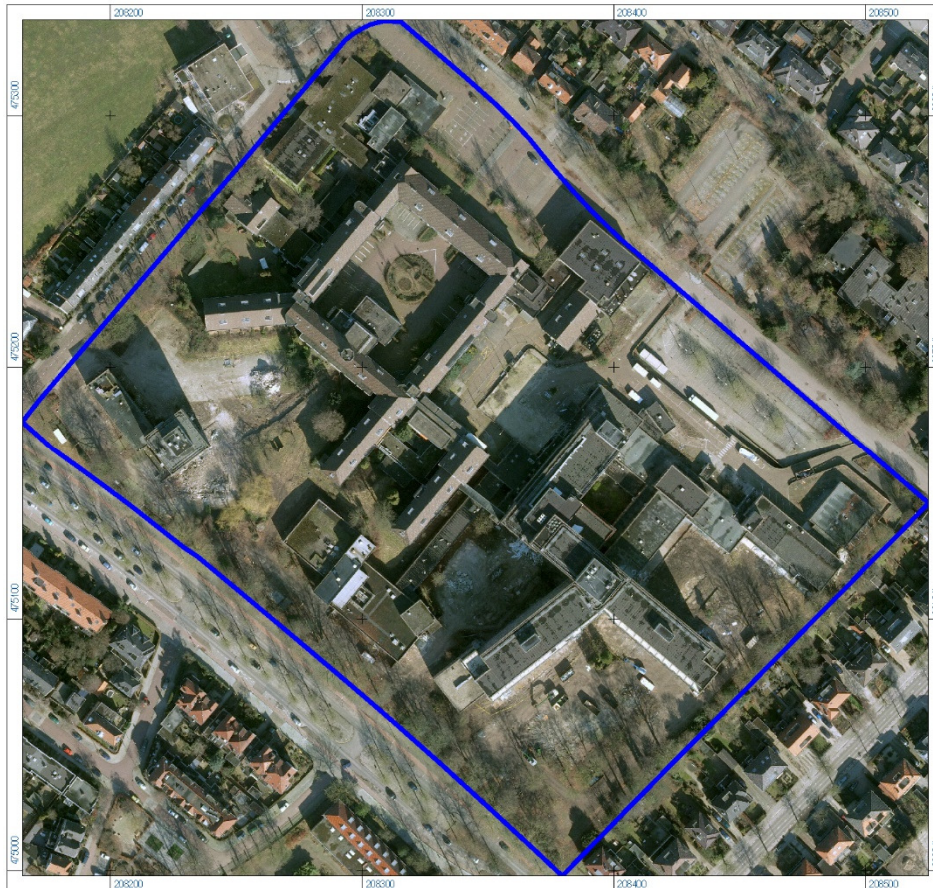
¹¹ Hogestijn, 1991, 24.

¹² Nalis, 2006, 160.

¹³ Hogestijn, 1991, 69-79.

Afb. 6: Het onderzoeksgebied op de kadastrale minuut van 1832.

Afb. 7: Het onderzoeksgebied op een luchtfoto uit 2010, met daarop nog de gebouwen uit de jaren 60-70 die ondertussen gesloopt zijn. Links is het SMCD-gebouw te zien.

Tweede Wereldoorlog

Aan de oostzijde van het onderzoeksgebied loopt langs de geplande nieuwbouw een loopgraaf uit de Tweede Wereldoorlog. Op een luchtfoto uit maart 1945 is deze loopgraaf goed te zien als zigzaggende lijn (afb. 8). Ook rond loopgraven is op de verwachtingskaart een buffer getrokken. Het is niet zeker of de loopgraaf tijdens de gevechten rond de bevrijding van Deventer daadwerkelijk is gebruikt. Gezien de opmarsroute lang de Raalterweg is dit echter wel waarschijnlijk. Bij een onderzoek in 2015 werd de loopgraaf aangetroffen.¹⁴ Binnen het onderzoeksgebied geldt dan ook een verhoogd risico op de aanwezigheid van niet-gesprongen munitie. Uit een inventarisatie van verschillende bronnen blijkt dat er in het onderzoeksgebied vooral kans is op de aanwezigheid van met name raketten, geschuts- en gevechtsmunitie, gedumpte munitie en mijnen.¹⁵ Er wordt dan ook geadviseerd om het onderzoeksgebied voorafgaand aan eventuele grondwerkzaamheden te laten scannen op niet-gesprongen munitie door een gecertificeerd bedrijf.

¹⁴ Mittendorff, 2015.

¹⁵ Van Oers, 2014.

Afb. 8: Uitsnede uit een geallieerde luchtfoto van 21 maart 1945 met daarop het plangebied en omgeving.

2.4 Bekende archeologische waarden

2.4.1 Archeologische verwachtingskaart

Op de vigerende archeologische verwachtingskaart heeft het onderzoeksgebied voornamelijk een hoge archeologische verwachting gekregen vanwege de ligging op dekzandduin (afb. 9). In een straal van ongeveer 500 m rond het plangebied zijn vijftal relevante onderzoeken uitgevoerd.¹⁶

Booronderzoek Arcadis 2006

In 2006 is op twee locaties rondom het huidige onderzoeksgebied een booronderzoek uitgevoerd door Arcadis (in afb. 9 heeft dit projectnr. 577).¹⁷ Op basis van dit onderzoek werd geadviseerd om proefsleuvenonderzoek uit te voeren aangezien de locaties als potentieel waardevol werden gezien. De onderzoeken project 311 en 516 volgden op dit booronderzoek. Van een booronderzoek binnen de huidige onderzoekslocatie is, behalve een Archis-onderzoeksnummer, geen verdere informatie beschikbaar.¹⁸

Project 311 VV IJsselstreek 2007

Op circa 40 m ten noorden van het onderzoeksgebied is door Archeologie Deventer in 2007 archeologisch proefonderzoek uitgevoerd op de locatie van het voormalige voetbalveld van de VV IJsselstreek (projectnr. 311 op afb. 9).¹⁹ Uit het proefonderzoek is gebleken dat een geringe hoeveelheid archeologische resten uit de prehistorie, de late middeleeuwen en de Nieuwe Tijd aanwezig is. Door het documenteren van een voorraadkuil uit de midden bronstijd en het verspreid voorkomen van scherven uit de ijzertijd, is bekend dat moet worden gerekend met de oorspronkelijke ligging van minimaal één nederzetting uit de midden bronstijd en één nederzetting uit de ijzertijd in de omgeving (vermoedelijk binnen een straal van 100-150 m) van het terrein. Scherven aardewerk duiden erop dat in de omgeving van het terrein mogelijk een boerenerf uit de volle middeleeuwen (10de -12de eeuw na Christus) heeft gelegen. Uit de late middeleeuwen (13de -14de eeuw) dateert een greppel die aan de zuidkant het terrein binnenkomt. Behalve een paar paalsporen langs een laag gelegen gedeelte van de laatmiddeleeuwse

¹⁶ ARCHIS3, d.d. 17-02-2017.

¹⁷ Akkerman & Brouwer, 2006.

¹⁸ Dit is Archis 2: 18342 (Archis 3 OMN 2126406100). Dit betreft een ander Archis-onderzoeksnummer dan het project dan ten noorden en ten noordwesten door Arcadis is uitgevoerd.

¹⁹ Hermsen 2007

greppel, zijn geen andere sporen uit de middeleeuwen aangetroffen op het terrein. Pas in de tweede helft van de 17de en eerste helft van de 18de eeuw is op deze plaats door het opbrengen van plaggenmest een esdek ontstaan. Ook een perceelsgreppel dateert uit deze periode. In de loop van de 18de eeuw is het esdek grotendeels afgeschoven en geëgaliseerd, om plaats te maken voor een akker die tot ver in de 19de eeuw met stadsafval werd bemest.

Project 500 AB Ceintuurbaan 2014

Op ca. 10 m ten zuidwesten van het onderzoeksgebied is in 2014 in het tracé van de Ceintuurbaan een archeologisch onderzoek uitgevoerd in het kader van de vervanging van het riool (projectnr. 500 in afb. 9).²⁰ Bij dit onderzoek werden resten aangetroffen van randverschijnselen van erven daterend vanaf de midden-bronstijd (1800-1100 voor Chr.) tot aan de late ijzertijd (250-15 voor Chr.). Deze resten uitten zich in relatief grote afval- of silokuilen, die over het algemeen enkele tientallen meters van een boerderij af liggen. In de directe omgeving van het cluster kuilen kunnen dus erven uit deze perioden van de prehistorie verwacht worden, bijvoorbeeld binnen het huidige onderzoeksgebied. Latere sporen van menselijke activiteit bestonden uit een akkerlaag die grotendeels is opgenomen in het latere plaggendek en een weg of pad met daarlangs een greppel. Het plaggendek is in de middeleeuwen tot stand gekomen en in stand gehouden tot in de nieuwe tijd. Ook de greppels en de resten van de weg dateren in de nieuwe tijd.

Project 516 IVO Fesevurstraat 2014

Op ca 10 m ten noordoosten van het onderzoeksgebied is in 2014 een inventariserend proefsleuvenonderzoek uit gevoerd op te bebouwen kavels aan de Fesevurstraat en de Tesschenmacherstraat (afb. 9, projectnr. 516).²¹ Het onderzoek heeft een zeer beperkt aantal sporen en vondsten opgeleverd. Voor de prehistorie bestaan aanwijzingen voor menselijke activiteit ter plaatse en bewoning in de directe omgeving. De sporen bestaan uit restanten van een oude akkerlaag, die echter grotendeels zijn opgenomen in het latere plaggendek uit de middeleeuwen of nieuwe tijd. Beide akkerlagen wijzen erop dat het terrein weliswaar een agrarisch gebruik kende, maar duidelijke sporen van bewoning zijn niet aangetroffen. Een uitbraakspoor of kuil met bouwafval uit de periode 1450-1525 geeft aan dat er in de directe omgeving van het onderzoekgebied een (deels) bakstenen gebouw kan hebben gestaan.

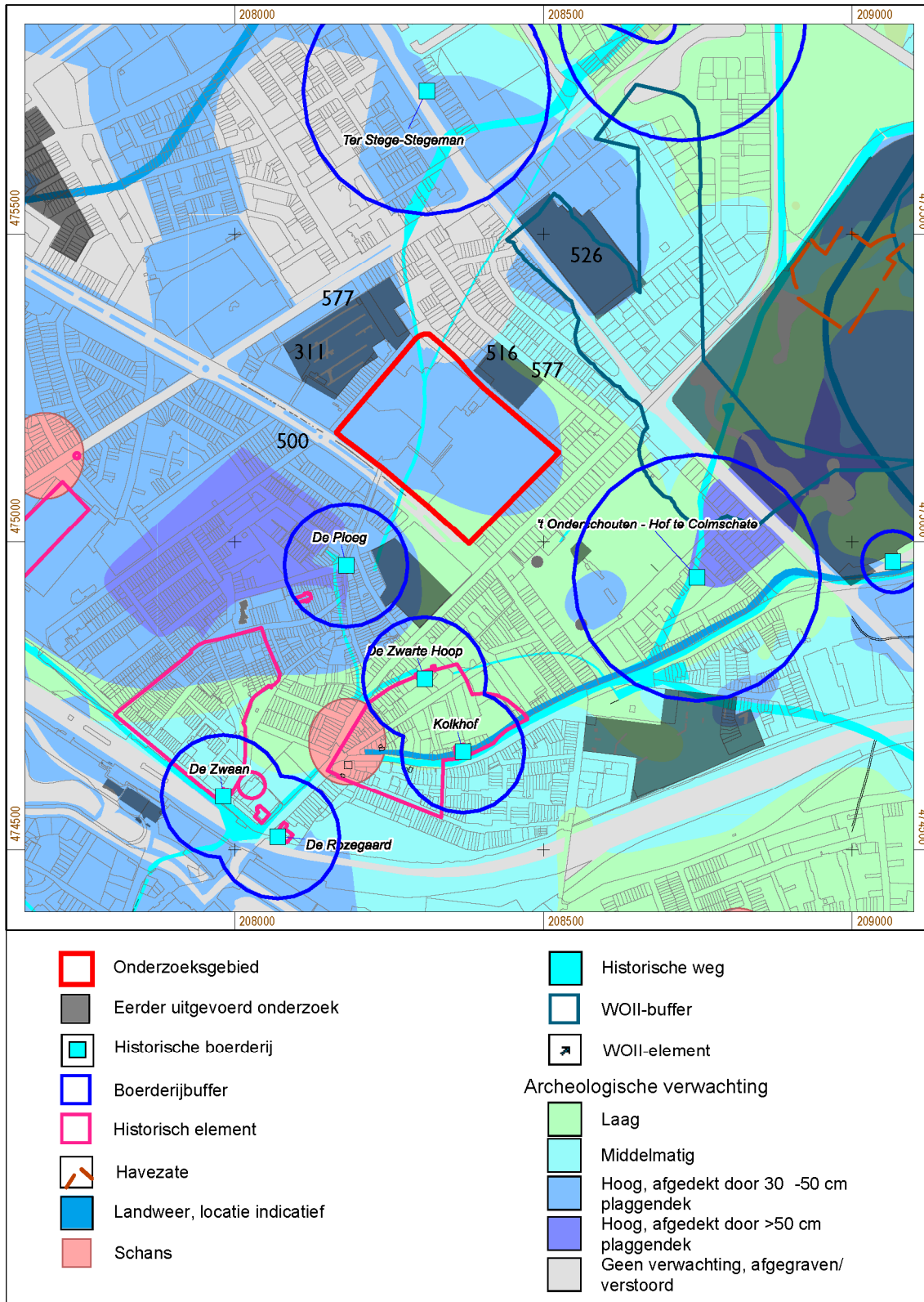
Project 526 DO Oldenielstraat 2015

In 2015 vond op ca. 200 m ten noordoosten van het onderzoeksgebied een onderzoek aan de Oldenielstraat plaats (afb. 9, projectnr. 526).²² Door middel van een archeologievriendelijke fundering kon een groot deel van het bodemarchief in situ bewaard blijven. Enkele locaties moesten wel onderzocht worden. Gezien de ligging van het toenmalige onderzoeksgebied in het tracé van een loopgraaf uit de Tweede Wereldoorlog is de rest van het onderzoeksgebied onderzocht op niet gesprongen explosieven. Ook dit onderzoek is archeologisch begeleid. Tijdens het archeologische onderzoek werden fragmenten van perceelsgreppels, een paalkuil en enkele afvalkuilen gevonden. Deze sporen moeten vermoedelijk gedefinieerd worden als randverschijnselen: in het onderzoeksgebied zelf vond waarschijnlijk geen bewoning plaats, maar deze moet zich in de (directe) omgeving hebben bevonden. In het onderzoeksgebied zelf waren sporen van de (agrarische) landschapsinrichting rond deze bewoning aanwezig, daterend in de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Tevens is een loopgraaf uit de Tweede Wereldoorlog aangesneden.

²⁰ Van der Wal, 2015.

²¹ Mittendorff, 2014.

²² Mittendorff, 2015

Afb. 9: Het onderzoeksgebied op de archeologische verwachtingskaart, met de eerder uitgevoerde archeologische onderzoeken in de directe omgeving.

2.4.2 Van verwachting naar beleid

In 2015 is op basis van de archeologische verwachtingskaart uit 2013 een beleidskaart opgesteld.²³ Hierop zijn de verschillende archeologische verwachtingswaarden opgedeeld in zeven beleidscategorieën, met elk een eigen vrijstellingsdiepte en –grens. Voor de inhoudelijke onderbouwing van de archeologische beleidswaarden wordt verwezen naar de rapportages bij de verwachtingskaart²⁴ en de beleidskaart²⁵. Deze rapporten kunt u vinden op de website van de gemeente Deventer onder het thema archeologie: <http://www.deventer.nl/archeologie>.

De verwachtingswaarde van het plangebied is vertaald op de beleidskaart naar beleidswaarden '0', '1' en '3' (afb. 10). Een deel van het onderzoeksgebied heeft door aanwezige verstoringen beleidswaarde '0'. Gronden met een beleidswaarde '0' hebben geen dubbelbestemming Archeologie in het bestemmingsplan. Voor de gebieden met een lage verwachtingswaarde (beleidswaarde '1') is de kans dat een bodemingreep het bodemarchief verstoort door de lage dichtheid aan vindplaatsen en de veelal relatief kleine oppervlakte van die vindplaatsen, zeer klein. Eigenlijk komt dit type resten vooral aan het licht bij archeologische begeleiding van grootschalige werkzaamheden. Daarom is voor deze beleidswaarde een vrijstellingsoppervlakte van 10.000 m² gehanteerd. Boven de 10.000 m² geldt een meldingsplicht. Dit type omvangrijke werkzaamheden is over het algemeen op ruim op tijd bekend bij de gemeente. Een dubbelbestemming is daarmee een relatief zwaar middel dat voor deze groep die leidt tot onnodige administratieve last. Er wordt daarom voor deze ingrepen actief contact gezocht met de initiatiefnemer met het verzoek om medewerking te verlenen aan een archeologische waarneming tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Op deze manier kan de archeologische verwachting steekproefsgewijs gecontroleerd worden.

In een groot deel van het onderzoeksgebied is de beleidswaarde 3 vertaald in het bestemmingsplan naar een dubbelbestemming *waarde – Archeologie 3*. Op gronden met de dubbelbestemming 'Waarde - archeologie 3' mogen werkzaamheden tot een oppervlakte van 200 m² zonder archeologische voorwaarden worden uitgevoerd. Ook werkzaamheden die niet dieper reiken dan 0,5 m zijn vrijgesteld. Bij werkzaamheden die leiden tot een verstoring tussen 200 m² en 500 m² dieper dan 0,5 m geldt een meldingsplicht. Bij werkzaamheden die leiden tot een verstoring groter dan 500 m² en dieper dan 0,5 m dient bij de aanvraag een archeologisch rapport te worden overlegd. Op basis van dit rapport kunnen voorwaarden aan de vergunning worden verbonden.

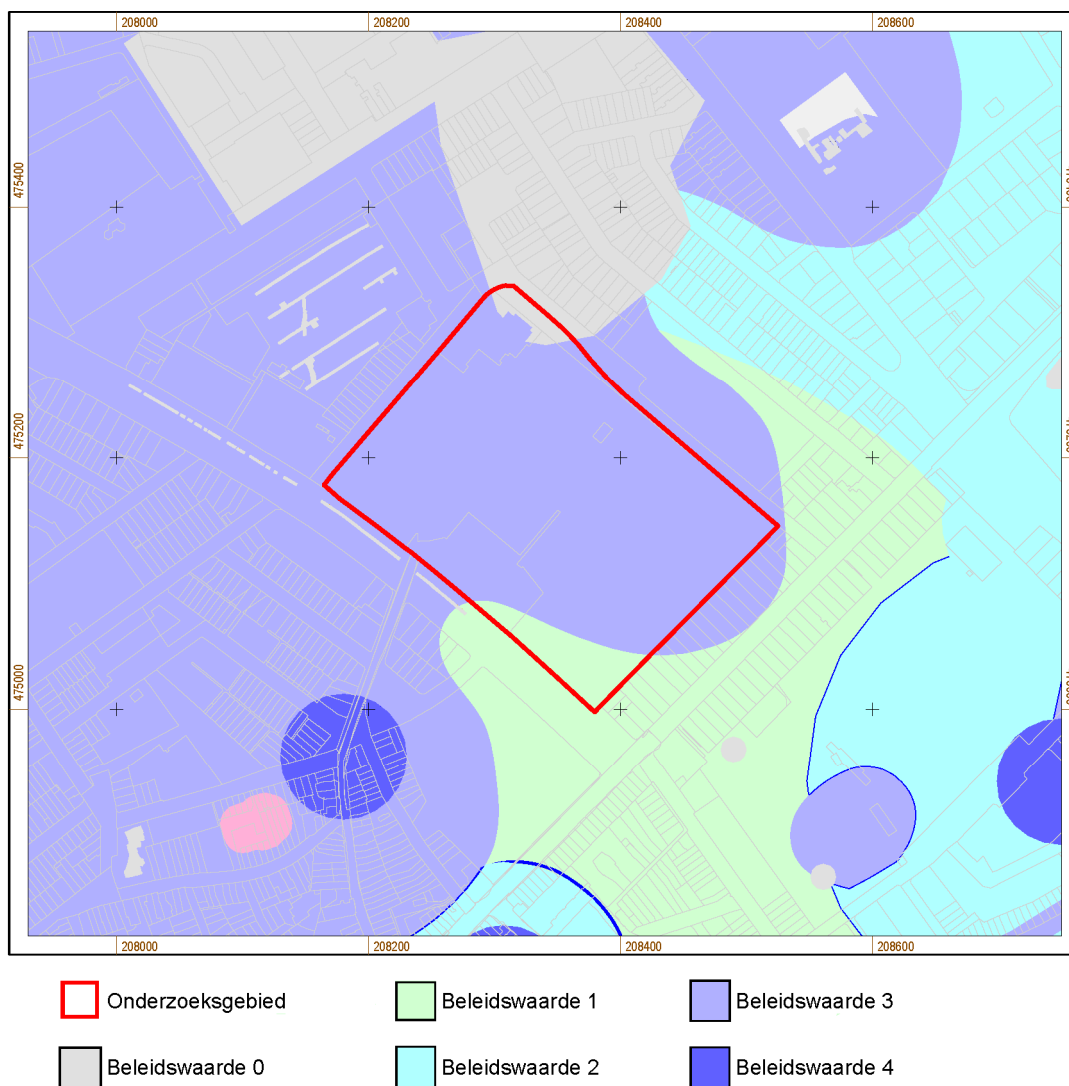
Meer dan één waarde

De vrijstellingsgrenzen in de tabel gaan uit van de situatie dat de volledige ingreep gelegen is binnen één beleidswaarde. In de praktijk zijn er ook ingrepen die gelegen zijn binnen meerdere beleidswaarden. Uitgangspunt is hierbij dat beleidswaarden cumulatief zijn. Een gebied met beleidswaarde archeologie 3 heeft automatisch ook beleidswaarde archeologie 2 en lager, een gebied met beleidswaarde archeologie 4 automatisch ook beleidswaarde archeologie 3 en lager, enzovoort. Om de oppervlakte van elke beleidswaarde binnen de ingreep te bepalen worden dus bij de oppervlakte van deze beleidswaarde steeds ook de oppervlakten van alle hogere beleidswaarden binnen de ingreep opgeteld. Van laag naar hoog worden deze oppervlakten daarna per beleidswaarde archeologie getoetst aan de vrijstellingsgrenzen die voor die beleidswaarde archeologie van toepassing zijn. Dit bepaalt welk regime er geldt voor de gebieden met de getoetste beleidswaarde. De afweging bepaalt tevens het minimale regime dat geldt in de gebieden die een hogere beleidswaarde kennen. Aansluitend wordt de daaropvolgende hogere beleidswaarde getoetst. Indien op basis van deze toets een zwaarder regime wordt toegekend, is dat alleen van toepassing op deze beleidswaarde en eventuele hogere beleidswaarden. Indien het regime op basis van deze toets lager uitvalt dan dat op basis van de eerder getoetste lagere beleidswaarde blijft het minimale regime van deze lagere beleidswaarde van toepassing.

²³ Vermeulen, 2015.

²⁴ Willemse *et al*, 2013.

²⁵ Vermeulen, 2015.

Afb. 10: Het onderzoeksgebied op de archeologische beleidskaart van de gemeente.

3 CONCLUSIE EN GESPECIFICEERDE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

3.1 Gespecificeerde verwachting

In deze paragraaf wordt de archeologische verwachting voor het onderzoeksgebied nader gespecificeerd, op basis van de in par. 2 verzamelde gegevens. Hierbij wordt in ieder geval ingegaan op de volgende aspecten:

- a. Datering;
- b. Complexiteit (nederzetting, grafveld, etc.);
- c. Omvang;
- d. Diepteligging;
- e. Gaafheid en conservering;
- f. Locatie en/of begrenzing binnen het onderzoeksgebied
- g. Verwachtingen ten aanzien van vondstmateriaal / indicatoren (artefacten);
- h. Mogelijke verstoringen.

Vanwege de ligging van het onderzoeksgebied op een dekzandduin en de aanwezigheid van een plaggendek, geldt in algemene zin een hoge archeologische verwachting. In het uiterste noorden bevindt zich een zone die geen verwachting meer kent door diepgaande verstoringen en in het zuiden is een zone met een lage verwachting. Concreet dient op basis van resultaten van eerder onderzoek in ieder geval rekening te worden gehouden met nederzettingssporen uit de bronstijd, de volle en late middeleeuwen en resten van landschapsinrichting en wegen uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Er wordt binnen het onderzoeksgebied geen grafveld verwacht, maar hier dient wel rekening mee gehouden te worden. Indien deze wel aangetroffen wordt, zal het vermoedelijk gaan om prehistorische crematieresten. De hier beschreven potentiële vindplaatsen met nederzettingssporen hebben vermoedelijk een relatief bescheiden omvang en kunnen dus geheel in het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Ook is het mogelijk dat resten van bijvoorbeeld meerdere erven uit de bronstijd en ijzertijd en middeleeuwen aangetroffen worden. Eventuele sporen van landschapsinrichting (bijvoorbeeld sloten en greppels) en wegen kunnen het onderzoeksgebied doorkruisen.

Het vondstmateriaal dat binnen deze vindplaatsen kan worden aangetroffen, betreft hoofdzakelijk scherven keramiek, glas en metaalvondsten. Over hoeveelheden vondstmateriaal zijn in dit stadium nog geen uitspraken te doen, deze hangen sterk samen met de aard en de hoeveelheid aanwezige archeologische sporen. De onderzoeken in de directe omgeving hadden een relatief lage vondstdichtheid.²⁶ Deze lage dichtheid is echter mogelijk het gevolg van de ligging aan een randzone van een nederzetting of erf. Indien binnen het onderzoeksgebied inderdaad bijvoorbeeld een erf uit de midden-bronstijd aanwezig is, zal dit een hogere vondstdichtheid tot gevolg hebben.

De verwachte conservering van de potentiële vindplaatsen is goed op de plekken die nog intact zijn en niet door de bouw van het ziekenhuis verstoord zijn. Een plaggendek van ca. 30-50 cm dik zal hier de sporen goed geconserveerd hebben. Afgaand op onderzoeken in de omgeving van het onderzoeksgebied ligt de diepteligging van de verwachte sporen op ca. 5,40 - 6,0 m + NAP. Die komt neer op ca. 1,20 – 1,80 m onder het maaiveld, indien dit maaiveld niet al deels is afgetopt/ontgraven bij de sloop van de gebouwen van het ziekenhuis. De omvang van de verstoring door de bouw van het ziekenhuis is op dit moment niet bekend. Vooral de grote uitbreidingen in de jaren 1968-1973 waarbij het 'nieuwe' St. Geertruidenziekenhuis werd gebouwd, zullen vermoedelijk diep gefundeerd zijn. Een deel van deze gebouwen telden namelijk zes tot acht verdiepingen. Het is niet duidelijk of hier ook kelders aanwezig waren. Dit lijkt wel waarschijnlijk; na de sloop van een groot deel van het ziekenhuis (de uitbreidingen in de oostelijke helft van het onderzoeksgebied) is op het terrein een reliëf te zien waarbij op de locatie van de uitbreidingen nu grote plassen aanwezig zijn. Rondom en tussen de gebouwen waren grote delen van het terrein in gebruik als binnentuin of parkeerplaats en derhalve niet bebouwd. Ook onder voormalige noodgebouwen met een minder ingrijpende fundering, zijn mogelijk nog archeologische resten te verwachten. Door het uitvoeren van een booronderzoek kan de mate van verstoring van de bodemopbouw binnen het terrein onderzocht worden. Indien dit booronderzoek

²⁶ Zie ook Van der Wal, 2015 (pr. 500) en Mittendorff, 2014 (pr.516). Bij pr. 500 zijn 314 vondsten geborgen op een opgravingsoppervlakte van ca. 465 m². Bij pr. 516 zijn 153 vondsten geborgen op een opgravingsoppervlakte van ca. 300 m².

uitgevoerd wordt voordat het nieuwe bestemmingsplan gereed is, kunnen de resultaten van dit onderzoek meegenomen worden in de vervolgstappen zoals de aanwijzing van de dubbelbestemmingen en kan hier rekening mee gehouden worden in de ontwerpfase.

De onderzoeksvragen van dit bureauonderzoek kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en is archeologisch onderzoek voorafgaand aan de voorgenomen ingreep noodzakelijk?*

Op de archeologische verwachtingskaart heeft onderzoeksgebied voornamelijk een hoge archeologische verwachting gekregen vanwege de ligging op een dekzandduin. De verwachtingswaarde van het plangebied is vertaald op de beleidskaart naar beleidswaarden '0', '1' en '3'. Aan de gronden met beleidswaarde 3 wordt in het bestemmingsplan de dubbelbestemming *waarde – Archeologie 3* toegekend. Bij de herontwikkeling zullen de grondwerkzaamheden, gezien de oppervlakte van het gebied, hoogstwaarschijnlijk over de oppervlakte- en dieptevrijstellingsgrenzen gaan en hier is dan archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk.

- *Wat is de aard, datering en omvang van de eventuele verwachte archeologische resten?*

Binnen het onderzoeksgebied kunnen nederzettingssporen van erven uit de gehele prehistorie verwacht worden. Er wordt binnen het onderzoeksgebied geen grafveld verwacht, maar hier dient wel rekening mee gehouden te worden. Indien deze wel aangetroffen wordt, zal het vermoedelijk gaan om prehistorische crematieresten. Tevens worden resten van middeleeuwse erven en percelering (greppels en sloten) verwacht. Ook kunnen resten van de historische weg (nieuwe tijd) die vermoedelijk het onderzoeksgebied doorkruist worden aangetroffen.

- *Wat is de verstoringsgraad van het plangebied?*

De werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied bestaan uit het bouwen van meerdere bouwblokken van woningen en appartementengebouwen. Daarnaast vindt er een herinrichting van de infrastructuur plaats en de aanleg van parken, waterbergingslocaties en parkeergelegenheden. De totale omvang, zowel in oppervlakte als in diepte, van de verstoringen is in deze fase van het plan nog niet duidelijk. De bouw van het ziekenhuis heeft vermoedelijk een deel van het onderzoeksgebied in het verleden al verstoord. De omvang van deze verstoring is echter niet volledig bekend. Zeker de hoogbouw van het ziekenhuis zal een diepe fundering hebben gehad, mogelijk waren er ook kelders aanwezig. Door het laten uitvoeren van een booronderzoek kan de mate van verstoring van de bodemopbouw binnen het terrein onderzocht worden.

- *Wat zijn de consequenties van de ingreep voor de eventuele archeologische resten in het plangebied?*

Dit is afhankelijk van de omvang van de verstoring van de bouw van het ziekenhuis binnen het onderzoeksgebied en de omvang van de nieuwe verstoring van de herontwikkeling van het gebied. Gezien de plannen zal deze nieuwe verstoring vermoedelijk boven de vrijstellingsgrenzen van beleidswaarde '3' komen. Indien dit inderdaad het geval is, is hier archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk.

3.2 Samenvatting

Deze bureaustudie onderzoekt de archeologische verwachting van het terrein van het voormalige St. Geertruidenziekenhuis aan de Ceintuurbaan en de mogelijke gevolgen van de herontwikkeling op het terrein van voor de St. Geertruidentuin te Deventer.

Het onderzoeksgebied ligt fysisch geografisch op een dekzandduin dat mogelijk deels verstoven is. Resultaten uit onderzoeken in de omgeving wijzen op een wisselende grondwaterstand in het noordwesten van het gebied. Tevens wijzen deze onderzoeken op de aanwezigheid van een plaggendek. Door de aanwezigheid van een plaggendek zijn eventueel aanwezige archeologische restanten vermoedelijk goed beschermd. Echter, de bouw en de sloop van meerdere gebouwen van het ziekenhuis hebben waarschijnlijk ook grote verstoringen veroorzaakt. De omvang van deze verstoring is op dit moment niet duidelijk, maar kan door middel van een booronderzoek inzichtelijk worden gemaakt.

In de directe omgeving van het plangebied zijn archeologische vindplaatsen uit de prehistorie tot en met de nieuwe tijd bekend. Ten zuiden van het onderzoeksgebied werden clusters kuilen uit de midden-bronstijd gevonden. Deze clusters kuilen bevinden zich vaak aan de rand van een erf, binnen het

onderzoeksgebied zouden resten van dit erf, of meerdere erven, gevonden kunnen worden. Mogelijk bevindt zich tevens een erf uit de ijzertijd binnen het onderzoeksgebied. Ook zijn resten uit de middeleeuwen in de directe omgeving aangetroffen. Zo wijzen scherven gevonden ten noorden van het onderzoeksgebied op een mogelijk boerenerf uit de volle middeleeuwen. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied werden resten van een gebouw uit de late middeleeuwen aangetroffen. Ook resten van landschapsinrichtingen (greppels en sloten) en wegen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd werden gevonden en er werd een loopgraaf uit de Tweede Wereldoorlog aangesneden.

Bij het vernieuwen van het bestemmingsplan voor de nieuwbouwplannen, wordt het nieuwe archeologiebeleid doorgevoerd in het plangebied. Op basis van deze beleidskaart heeft het plangebied drie beleidswaarden, namelijk: "Waarde 0, 3 en 4 – Archeologie". Een toelichting van deze beleidswaarden wordt gegeven in paragraaf 2.4.2 'Van verwachting naar beleid'. Door de verwachte omvang van de toekomstige werkzaamheden is archeologisch onderzoek voorafgaand aan de werkzaamheden hoogstwaarschijnlijk noodzakelijk.

3.3 Selectieadvies

Het onderzoeksgebied heeft grotendeels een hoge verwachting voor archeologische resten uit de prehistorie en later. In het uiterste noorden bevindt zich een zone die geen verwachting meer kent door diepgaande verstoringen en in het zuiden is een zone met een lage verwachting. Deze hoge verwachting zal in het nieuwe bestemmingsplan vertaald worden in een dubbelbestemming 'Waarde 3 – Archeologie'. Voor beleidswaarde 3 geldt dat werkzaamheden tot een oppervlakte van 200 m² zonder archeologische voorwaarden mogen worden uitgevoerd. Ook werkzaamheden die niet dieper reiken dan 0,5 m zijn vrijgesteld. Bij werkzaamheden die leiden tot een verstoring tussen 200 m² en 500 m² dieper dan 0,5 m geldt een meldingsplicht. Bij werkzaamheden die leiden tot een verstoring groter dan 500 m² en dieper dan 0,5 m dient bij de aanvraag een archeologisch rapport te worden overlegd. Op basis van dit rapport kunnen voorwaarden aan de vergunning worden verbonden.

Om de mate van verstoring door de bouw en de sloop van de gebouwen van het voormalige St. Geertruidenziekenhuis in kaart te kunnen brengen, wordt geadviseerd om een inventariserend booronderzoek uit te voeren (IVO-O). Geadviseerd wordt om dit onderzoek uit te voeren voordat het nieuwe bestemmingsplan opgesteld is. De resultaten van dit onderzoek kunnen dan meegenomen en verwerkt worden in de beleidskaart, waardoor die gebieden die verstoord zijn naar beleidswaarde '0' bijgesteld kunnen worden, en dus geen dubbelbestemming Waarde Archeologie krijgen. Indien uit het booronderzoek blijkt dat er (in grote delen van het onderzoeksgebied) nog een intact bodemprofiel aanwezig is, kan de huidige beleidswaarde behouden blijven. Wanneer de plannen voor de herontwikkeling van het terrein concreter zijn en de verstoringgraad van deze plannen bepaald kan worden, dienen deze plannen opnieuw getoetst te worden aan het dan vigerende bestemmingsplan.

3.4 Selectiebesluit

Het selectieadvies op basis van dit bureauonderzoek dient te worden voorgelegd aan de bevoegde overheid (gemeente Deventer) ter goedkeuring. Deze is bevoegd het selectieadvies om te zetten in een selectiebesluit en voorwaarden aan de omgevingsvergunning te verbinden. Door middel van de handtekening van de bevoegde overheid, gaat hij akkoord.

3.5 Kosten

De kosten van verder archeologisch onderzoek en de uitwerking hiervan zijn voor rekening van de initiatiefnemer.

LITERATUUR

Akkerman, E.N. & E.W. Brouwer, 2006. Inventariserend Veldonderzoek Archeologie Deventer

Hermesen, I., 2007. *Graven onder de zijlijn. Archeologisch proefonderzoek op de locatie VV IJsselstreek (Keizerslanden, Deventer, gemeente Deventer) (project 311)* (Interne Rapportages Archeologie Deventer 24), Deventer.

Hogestijn, C.M., 1991. *De Deventer ziekenhuizen St. Geertruiden – St. Jozef*, Houten.

Keunen, L.J., in voorbereiding. *Eeuwig grensland. Een historisch-geografische studie van Salland en de Achterhoek* (Dissertatie Wageningen Universiteit) Wageningen.

Mittendorff, E.S., 2014. *Inventariserend archeologisch onderzoek (proefsleuven) aan de Fesevurstraat te Deventer (project 516)* (Interne Rapportages Archeologie Deventer 82), Deventer.

Mittendorff, E.S., 2015. *Opgraving en Archeologische begeleiding munitieonderzoek Oldenielstraat 12 te Deventer (project 526)* (Interne Rapportages Archeologie Deventer 85), Deventer.

Nalis, H., 2006. 7 Van geert Groote tot P.W. Janssen. Gasthuizen gelegen tussen Bagijnenstraat, Smedenstraat en Hagensteeg, in: B. Vermeulen, H. Nalis & G.J. Havers, *Razende mannen onrustige vrouwen. Archeologisch en historisch onderzoek naar de vroegmiddeleeuwse nederzetting, een adellijke hofstede en het St. Elisabethsgasthuis te Deventer* (Rapportage Archeologie Deventer 17), Deventer.

Oers, M.S. van, 2014. *Historisch vooronderzoek naar de aanwezigheid van conventionele explosieven ter plaatse van gehele grondgebied van de gemeente Deventer (projectnummer 0414GPR3402.2)*, Amsterdam.

Synchroon, 2017. *Geertruidenpark Deventer. Stedenbouwkundig plan*, Zoetermeer.

Vermeulen, B., 2015. *Onderbouwing vrijstellingsgrenzen Archeologie. Van verwachting naar beleid* (Interne Rapportages Archeologie Deventer 74), Gemeente Deventer.

Wal, M. van der, 2015. *Archeologisch onderzoek in het tracé van de Ceintuurbaan (project 500)* (Interne Rapportages Archeologie Deventer 90), Deventer.

Willemse, N.W., L.J. Keunen, L.M.P. van Meijel & T. Bouma, 2013. *...Die plaatsen, welke in de Douwelerkolk verdronken zijn... Fysisch- en historisch-geografische bouwstenen voor een archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer* (RAAP Rapport 2571), Weesp.

Kaarten:

Hottinger Atlas 1773-1794
Kadastrale kaart van 1832
Chromotopografische kaart des Rijks, ca 1900
Topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000

Websites:

www.ruimtelijkeplannen.nl
www.hisgis.nl